Bosnië en Herzegovina, de oorlog 'on hold'

La Bosnie-Herzégovine, une guerre en sursis ?

Frédéric Crahay

Traducteur : Anneleen Spiessens

Édition électronique

URL : <https://journals.openedition.org/temoigner/7125>

DOI : 10.4000/temoigner.7125

ISSN : 2506-6390

Cet article est une traduction de :

La Bosnie-Herzégovine, une guerre en sursis ? - URL : <https://journals.openedition.org/temoigner/7097> [fr]

Éditeur :

Éditions du Centre d'études et de documentation Mémoire d'Auschwitz, Éditions Kimé

Édition imprimée

Date de publication : 2 avril 2018

Pagination : 30-39

ISBN : 978-2-930953-06-9

ISSN : 2031-4183

Référence électronique

Frédéric Crahay, «Bosnië en Herzegovina, de oorlog 'on hold'», *Témoigner. Entre histoire et mémoire* [Online], 126 | 2018, Online op 24 janvier 2022, geraadpleegd op 04 février 2022. URL: <http://journals.openedition.org/temoigner/7125> ; DOI: <https://doi.org/10.4000/temoigner.7125>

BOSNIË EN HERZEGOVINA, DE OORLOG 'ON HOLD'

→ Frédéric Crahay
(hoofdredacteur,
Stichting Auschwitz)
Vertaling uit het Frans:
Anneleen Spiessens

'De oude wereld ligt op sterven, de nieuwe wereld laat nog op zich wachten. En in deze schemerzone ontstaan monsters.'

Het citaat van de Italiaanse schrijver-filosoof Antonio Gramsci (1891-1937) is bijzonder toepasselijk op de situatie in Bosnië.

Dit gebied in de Balkan ging de twintigste eeuw in als provincie van het toen al tanende Ottomaanse rijk, werd in 1908 formeel geannexeerd door Oostenrijk-Hongarije en behoorde later tot het Joegoslavische koninkrijk onder bewind van de Serviërs. De Tweede Wereldoorlog bleek een al even zware beproeving als de Eerste, want Bosnië maakte toen integraal deel uit van de fascistische ustaša-staat die vanuit Zagreb werd bestuurd.

Terug naar Joegoslavië – het communistische Joegoslavië dit keer, zoals we het sinds 1945 kennen. Het tragisch uiteenvallen van die structuur ging voor Bosnië gepaard met de ergste massamisdaden uit haar bestaan. Toen het in 1992 onafhankelijk wilde worden van de centrale Joegoslavische staat bleek de wil om de toekomst in eigen handen te nemen op twee grote vijanden te stoten. De eerste kwam van buitenaf: de regering van Slobodan Milošević in Belgrado wilde koste wat kost vermijden dat het weinige dat nog overbleef van het land helemaal zou instorten. Het tweede gevaar kwam uit eigen rangen. Bosnische Serviërs droomden immers van een Groot-Servië. De boegbeelden van de Servische Republiek waren niet van de televisieschermen te slaan in de jaren negentig: Radovan Karadžić voor de politieke poot en Ratko Mladić voor de militaire. Onlangs haalden ze opnieuw de journaals, toen hun proces voor

het Joegoslaviëtribunaal in Den Haag werd afgerond. Beiden werden ze vervolgd voor de etnische zuiveringen die ze hadden doorgevoerd op de Bosnische moslimmeerderheid waarmee ze tot 1992 samenleefden. Het droeve orgelpunt van die operatie was de massamoord in Srebrenica in juli 1995, waar de troepen van Mladić meer dan 8000 mannen en jongens uit de streek doodschoten. De actie wordt over het algemeen als genocide bestempeld.

De Bosnische Serviërs zouden daarnaast Sarajevo ook vier jaar lang belegeren, waardoor de stad een van de krachtigste en pijnlijkste symbolen zou worden van wat men nu de Bosnische oorlog noemt. Karadžić et Mladić leefden jaren ondergedoken, maar werden uiteindelijk aangehouden en veroordeeld. Karadžić kreeg veertig jaar cel in maart 2016, Mladić levenslang in november 2017. Allebei werden ze schuldig bevonden aan genocide, misdaden tegen de menselijkheid en oorlogsmisdaden.

Vandaag bestaat er in Bosnië een broos evenwicht. Het land is verdeeld tussen twee werelden: die van de islamitische Bosniërs (de Serviërs noemden hen 'Turken' tijdens de etnische zuiveringen) en die van de christelijke, voornamelijk orthodoxe Serviërs. Die laatste groep koestert niet alleen wantrouwen tegenover de eerste, maar ook tegenover de katholieke Bosnische Kroaten, wat aantoont hoe complex het land wel in elkaar zit. De Bosnische Serviërs zijn gericht op 'hun' hoofdstad, Banja Luka, en houden weinig rekening met instructies vanuit de federale hoofdstad Sarajevo. In zekere zin is de oorlog in Bosnië nooit helemaal geëindigd. Het is een bevroren, maar geen afgesloten conflict. Wat als op een dag het geforceerde ijslaagje van tolerantie begint te smelten? ■

Loopgraaf van de
Serviërs voor de
aanval op Sarajevo. ♦

© Frédéric Crahay / Stichting Auschwitz

◆ Memoriaal voor de kinderen die tijdens het beleg van Sarajevo zijn gestorven (tussen 5 april 1992 en 29 februari 1996).

Een voorbeeld van een spoor van herinnering zonder woorden. Inslag van een mortiergranaat tijdens het beleg, later opgevuld met rode hars (*Sarajevo rose*). ◆

© Frédéric Crahay / Stichting Auschwitz

© Frédéric Crahay / Stichting Auschwitz

◆ Historisch museum van Bosnië en Herzegovina. Conservenblikken werden omgevormd tot ovens om tijdens het beleg te kunnen overleven.

Historisch museum van Bosnië en Herzegovina. Sculptuur gemaakt uit wapens. ◆

© Frédéric Crahay / Stichting Auschwitz

Sarajevo. Dit standbeeld van kunstenaar Mensud Kečo stelt een man voor (Ramo) die door de Serviërs wordt verplicht zijn zoon (Nermin) te roepen op 11 juli 1995, tijdens het bloedbad in Srebrenica.

De vader moest zijn zoon zeggen dat hij niet bang hoefde te zijn en naar hem toe kon komen. Het tafereel werd gefilmd door de Serviërs. De lichamen van Ramo en Nermin Osmanovic werden geïdentificeerd in een massagraf in 2008. ♦

© Frédéric Cahay / Stichting Auschwitz

♦ Fabriek in Potočari, bij Srebrenica. Dit was het hoofdkwartier van de 400 Nederlandse blauwhelmen van het Dutchbat-bataljon tijdens de slachtpartij van Srebrenica.

Museum van Srebrenica. Permanente tentoonstelling ingericht door het Nederlandse Herinneringscentrum Kamp Westerbork. ♦

© Frédéric Cahay / Stichting Auschwitz

◆ 'Nema problema',
'Geen probleem'.
Graffiti achtergelaten door de
Nederlandse soldaten op een
muur in de fabriek, vandaag
te zien in het museum.

© Frédéric Cahay / Stichting Auschwitz

© Frédéric Cahay / Stichting Auschwitz

◆ Srebrenica-Potočari Memorial and Cemetery for the Victims of the 1995 Genocide.
Uitzicht op het kerkhof en memoriaal voor de geïdentificeerde slachtoffers van het
bloedbad in Srebrenica. Sinds 2003 worden ze op deze plek opnieuw begraven.

De gebedsruimte,
een open moskee bij
de begraafplaats. ◆

© Frédéric Cahay / Stichting Auschwitz

© Frédéric Crahay / Stichting Auschwitz

❖ Tropolje, een deelgemeente van Prijedor in het noorden van Bosnië die voor de oorlog bevolkt was door een moslimmeerderheid. Tussen mei en november 1992 werd de school door de Bosnische Serviërs omgebouwd tot concentratiekamp. Er werden zo'n 30 000 Bosniakken en Bosnische Kroaten opgesloten. Het monument in de vorm van een arend is paradoxaal genoeg uitsluitend bedoeld om de Servische strijders te herdenken die 'hun leven gaven voor de oprichting van de Servische Republiek in Bosnië'.

Gedenksteen voor het massagraf van Stari Kevljani, bij Prijedor. Hier vermoordden de Servische strijdkrachten 456 Bosnische vrouwen, kinderen en ouderen in 1992. In 2004 werd gestart met het opgraven van de lichamen. ❖

© Frédéric Crahay / Stichting Auschwitz

© Frédéric Crahay / Stichting Auschwitz

❖ Dit monument werd in 2010 opgericht ter nagedachtenis van de 1226 militaire en burgerslachtoffers van Kozarac tussen 1992 en 1995. Het is het enige monument gewijd aan niet-Servische slachtoffers dat hier van de Servische Republiek opgetrokken mocht worden.

Fabrieksterrein waar zich het concentratiekamp van Keraterm bevond, bij Prijedor. Vandaag is het opnieuw een industrieel complex. ❖

© Frédéric Crahay / Stichting Auschwitz